

Vetelin kunta

Tarkastuslautakunta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1.Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain mukaan kunnanvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää,
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- valvoa säädettyjen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Vetelin kunnan oman hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan keskeinen tehtävä on kuntakonsernin toiminnan tuloksellisuuden arviointi, joka kohdistuu sekä kunnan omalle toiminnalle että tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA

1. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI
2. TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN JA TARKOITUKSENMUKAISUUDEN ARVIOINTI
3. TALouden TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on valinnut kokouksessaan 9.8.2021 seuraavat henkilöt tarkastuslautakunnan jäseniksi vuosille 2021–2025 tarkastamaan toimintaa ja taloutta:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Merja Heikkilä, puheenjohtaja	Tomi Storbacka
Jukka Nisula, varapuheenjohtaja	Mikko Koskela
Kari Pollari	Marko Puusaari
Hilkka Läspä	Satu Kauppinen
Henri Nisula	Salme Lempiälä

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja HT, JHT Toni Koivusaari.

1.3. Tilintarkastus

Hallinnon, talouden ja tilinpäätöksen tarkastamista varten kunnanvaltuusto on valinnut tehtävään tilikausien 2022 – 2025 osalta tilintarkastusyhteisö Oy SK-Reviisorit Ab:n, jonka vastuullisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Ilari Karhu. Kunnan avustavana tarkastajana on toiminut HT, JHT Toni Koivusaari, joka on toiminut myös kunnan tytäryhtiöiden vastuullisena tilintarkastajana.

1.4. Lautakunnan suorittaman arvioinnin toteuttaminen vuodelta 2024

Kunnanvaltuuston vuoden 2024 talousarviossa sekä kuntastrategiassa asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattu kunnanhallituksen antaman vuoden 2024 toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja muun tarpeellisen aineiston kautta sekä viranhaltijoiden ja kunnan omistamien osakeyhtiöiden toimitusjohtajien tai hallituksen puheenjohtajan kuulemisilla.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut paikan päällä, mutta tarkastuslautakunnalla on valmiudet myös pitää etäkokouksia, mikäli tilanne niin vaatii. Tarkastuslautakunnan kokouksia, joissa on käsitelty vuotta 2024 on pidetty viisi kertaa.

Kokouksissa oman vastualueensa tai johtamansa yhtiön asioista ovat olleet kuultavina viranhaltijat ja toimitusjohtajat seuraavasti:

Toimitusjohtaja Jaakko Kurtti 21.10.2024

Vapaa-aikapäällikkö Jaakko Kinnunen 11.12.2024.

Tekninen johtaja Tero Uusitalo 7.2.2025

Kunnanjohtaja Eija Kellokoski-Kari 21.10.2024, 7.2.2025 ja 4.4.2025

Talousjohtaja Jyri Myllymäki 24.4.2025

2. KUNNANVALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

2.1. Valtuuston asettamat kunnan strategiset ja talousarviotavoitteet

Kunta strategian päätavoitteiksi on määritetty:

- Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen
- Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö
- Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista
- Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen
- Uusiutuvat energiaratkaisut elinvoiman lähteinä
- Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni

Tavoite	Kärkitoimenpiteet
Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen	• Koulukeskuksen kehittäminen ja rakentaminen • Lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen harrastustoimintaa ja nuorisotiloja kehittämällä yhteistyössä järjestöjen ja naapurikuntien kanssa • Perheiden tukeminen sekä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö	• Tapahtumien vuosikellon kehittäminen vuosittaiseksi perinteeksi yhdessä järjestöjen kanssa
Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista	• Rantarakentamisen nostaminen veto- ja pitovoimatekijäksi • Vuokra-asuntojen lisääminen kuntaan ja nykyisten kunnossapito
Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen	• Elinvoimalupauksen toimeenpano ja yhteistyö kunnan ja yritysten kanssa
Uusiutuvat energiaratkaisut ja uudet tulonlähteet elinvoiman lähteinä	• Tuulivoimarakentamisen mahdollistaminen • Biokaasutuotannon ja jakelun mahdollistaminen
Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni	• Yhteistyön jatkaminen ja tiivistäminen seutukunnan ja naapurikuntien kanssa • Konsernirakenteen edelleen kehittäminen • Työnantajakuvan edelleen kehittäminen ja henkilöstökoulutukset

Kunnan tytäryritykset on omalta osaltaan valittu valtuuston seurannan kohteeksi.

Talousarviossa yhtiöiden omiksi nettotulostavoitteiksi on pääsääntöisesti asetettu 5 - 10 % liikevaihdosta. Lisäksi yhtiölle on asetettu omia yksityiskohtaisia tavoitteita.

2.2. Tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteiden toteutumista seurataan määriteltyjen mittareiden avulla.

Mittareiden toteuma 2024:

1. Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista
 - Edistymistä mitataan vuokrausasteella jokaiselle asuntotyypille
 - Kiinteistö Oy Vetelinraitin asuntojen vuokrausaste vuoden lopussa oli 98,25 % (96,4 % vuonna 2023)
 - Myönnetyt asumiseen liittyvät rakennus- ja toimenpideluvat
 - Rakennuslupia myönnettiin 21 kpl (19 kpl vuonna 2023)
 - Toimenpidelupia myönnettiin 12 kpl (11 kpl vuonna 2023)
2. Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen
 - Avoimien työpaikkojen määrä
 - TE toimiston tiedossa tammikuussa 2025 oli 36 avointa työpaikkaa ja samaan aikaan Vetelissä oli 92 työtöntä työnhakijaa
 - Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt 9 työpaikalla ja työttömien määrä on kasvanut 17 työttömällä vuoden 2024 tammikuuhun verrattuna
3. Uusiutuvat energiaratkaisut elinvoiman lähteinä
 - Edistymistä mitataan investointien arvolla
 - Aurinkosähkö- ja tuulipuistokaavoja edistettiin.
 - Löytönevan tuulipuiston rakennuslupa tuli lainvoimaiseksi.
 - Biokaasun tuotantoedellytyksiä tutkittiin seutukunnan hankkeessa selvitykseen.
4. Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen
 - Edistymistä mitataan kunnan hyte-kertoimella ja sen kehityksellä
 - Vuoden 2023 hyte-kerroin 18,1 €/asukas
 - Vuoden 2024 hyte-kerroin 17,1 €/asukas
5. Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö
 - Edistymistä mitataan vuosittain toteutuvien tapahtumien määrällä
 - Kaikki vuosittaiset vuosikellon mukaiset tapahtumat toteutuivat vuoden 2024 aikana
 - Vuosittain pidettävien tapahtumien lisäksi kesällä kunnassa järjestettiin alikulkutunnelin avajaiset, johon saatiin runsaasti yleisöä paikalle
6. Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni
 - Edistymistä mitataan seudullisten kehitysprojektien arvolla sekä kuntakonsernin tuloksella
 - Seutukunnan omien kehitysprojektien arvo vuonna 2024 oli 824 t€ ja vuonna 2023 905 t€

- Kuntakonsernin tulos vuonna 2023 oli 0,415 m€ ylijäämäinen ja vuonna 2024 0,390 m€ alijäämäinen.

Kunnan tytäryhtiöiden tulokset olivat Vetelin Energia Oy -635 t€, Kiinteistö Oy Vetelinraitti -75 t€, Pitkääkoski Oy -89 t€, Kiinteistö Oy Vetelin Liikekiinteistöt -33 t€ ja Vetelin Vesi Oy -114 t€.

3. KOKONAISTALOUDEN ARVIOINTIA

Vetelin kunnan tilikauden ylijäämä oli 663 t€ (ed.v. -253 t€). Kumulatiivinen ylijäämä kunnassa on 4,5 m€ (ed.v 3,8 m€).

Jatkossa talouden rakenteelliseen tasapainotukseen on edelleen kiinnitettävä suurta huomiota, koska kunnan veroprosentti on jo huomattavan korkea.

Kunnan lainakanta asukasta kohden nousi v. 2024 ollen 5 499 euroa/asukas

Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastaja. Tarkastuslautakunta on kuullut lyhyet selostukset yhtiöiden toiminnasta ja tuloksista.

Kuntakonserni oli kokonaisuutena alijäämäinen -391 t€.

Lautakunta painottaa, että jatkossa on tärkeää kiinnittää huomiota tytäryhtiöiden tuloksetukseen ja että ne tekisivät vähintään nollatulosta.

5. KRIISIKUNTA-ARVIOINTIA

Kuntakonsernin taloudellista tilaa tulee tarkastella myös niin sanottujen kriisikuntakriteerien mukaan. Valtiovarainministeriö on asettanut kriteerit ja raja-arvot, joiden ylittyminen johtaa kunnan arviointimenettelyyn.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa. Vetelillä ei ole kertynyt alijäämää, vaan taseen ylijäämä on v:n 2024 lopussa 4,5 m€. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos kuntakonsernin taseen kertynyt alijäämä on viimeksi päättyneenä vuonna vähintään -1000 €/asukas sekä sitä edeltäneenä vuonna vähintään -500 €/asukas. Vetelin osalta ko. tunnusluku oli v. 2024 763 ja v. 2023 881 €/as., joten kriteerit eivät ylittyneet.

Arviointimenettely voidaan käynnistää myös, jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut (neljä kriteeriä) ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttyneet.

Ensimmäinen näistä kriteereistä on **kuntakonsernin vuosikate suhteessa poistoihin**, raja-arvon ollessa 80 %. Vuonna 2024 tämä luku oli Vetelissä 88,5. Edellisenä vuonna tämä luku oli 126,3 eli kumpanakaan vuonna tämä kriteeri ei täyttnyt.

Toinen kriteeri tarkastelee **kunnan tuloveroprosenttia** siten, että se ei saisi olla yli 2.0 prosenttiyksikköä suurempi kuin on kuntien keskiarvo. Vetelin tuloveroprosentti oli 9,80 vuonna 2024. Kuntien keskimääräisen tuloveroprosentti oli 7,43. Tässä siis kriisikuntakriteeri ylittyy.

Kolmannessa kriteerissä raja-arvo täyttyy, jos **kuntakonsernin lainakanta ja vastuut** (€/asukas) ylittää koko maan kuntakonsernien keskiarvon vähintään 50 %:lla. Vuonna 2024 Vetelin lainakanta/asukas oli 8623 € ja edeltävänä vuonna 7897 €. Raja-arvo n. 8 067 eur +50% ei ylity.

Neljäntenä kriteerinä on kuntakonsernin laskennallinen **lainanhoitokate**, jonka tulisi olla vähintään 0,8. Vetelin lainanhoitokate on 0,8, joten tämä raja-arvo ei ylity.

Neljästä kriisikuntakriteeristä täyttyi vuonna 2021 kaksi ja vuonna 2022 enää yksi. 2023 täyttyi yksi ja vuonna 2024 myös yksi. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota tuloveroprosenttiin ja varmistua, että se pysyy kilpailukykyisenä naapurikuntiin verrattuna. Lautakunta nostaa lisäksi esiin, että on positiivista, että 2024 vuonna täyttyi vain yksi kriteereistä kun taas edellisenä vuonna täyttyi kaksi.

6. HENKILÖSTÖ

Kunnan henkilöstö määrä oli vuoden 2024 lopussa 145. Naisia on 119 ja miehiä 26 henkilöä.

Henkilöstön sairauspäivien määrä väheni edelleen vuoden aikana. Sairauspäivien vähentymiseen vaikutti erityisesti pitkien sairauslomien vähentyminen.

7. RISKIARVIO

Tähän olemme listanneet arviota merkittävimmistä riskeistä, tulevaisuuden epävarmuustekijöistä sekä toimintaan vaikuttavista asioista. Riskienhallinta samoin kuin sisäinen valvonta on käsityksemme mukaan ollut riittävällä tasolla.

- Sotekiinteistöjen yhtiöittäminen ja se että se pystytään tekemään kohtuullisin kustannuksin.
- Asuntopula, johon on tarpeen löytää ratkaisu lähitulevaisuudessa.
- Asukasmäärän laskeminen, yritysten ja työntekijöiden määrän mahdollinen vähentyminen ja näistä seuraava verotulojen hiipuminen muodostaa riskin, joka toteutuessaan ja vuosia jatkuessaan heikentää olennaisesti kunnan kehitys- ja uudistusmahdollisuuksia.

- Maatalouden kannattavuuden heikentyminen vaikuttaa myös kunnan talouteen.
- Lainarahoituksen hinta, sekä geopolitiikan vaikutukset talouteen.
- Henkilöstön eläköitymiseen ja rekrytointiin liittyvät riskit.
- Kuntalaisia ja päättäjiä jakavat energiainvestoinnit
- Tytäryhtiöiden taloudelliset haasteet. Tytäryhtiöiden talouteen tulee kiinnittää huomiota, että päästäisiin tavoitteisiin.
- Työllisyyspalveluiden siirtyminen kuntien järjestettäväksi ja siitä aiheutuvat lisäkustannukset sakkomaksujen muodossa.

8. YHTEENVETO

Vetelin kunnassa on tehty hyvää työtä, ja on aika esittää lämpimät kiitokset hyvin tehdystä työstä viranhaltijoille ja kaikille kunnan työntekijöille.

Lautakunta pitää tärkeänä yritystoiminnan kehittämistä sekä, että kunnassa edistetään laaja-alaisesti sekä biokaasu-, aurinko- ja tuulivoiman investointeja.

Osallistava budjetointi, jossa kuntalaiset saavat ehdottaa toteutettavia hankkeita on saanut kiitosta kuntalaisilta. Näiden perusteella on toteutettu vuonna 2024 mm. Patanan uimaranta ja urheilutalon leikkipuisto.

Lautakunta pitää tärkeänä tapahtumien järjestämistä paikkakunnalla ja arvioi, että hotelli Kampelin tulee olla tapahtumien kehittämisessä mukana, sekä yhteistyössä erilaisten kuntalaisten järjestämien tapahtumien kanssa. Lisäksi lautakunta haluaa antaa kiitoksen Hotelli Kampelin erinomaisesta ruuasta, josta on tullut paljon positiivista palautetta.

Lautakunta pohti elinvoimatyöryhmän tuloksia ja kokoonpanoa ja pitää tärkeänä, että työryhmään löydetään asiasta kiinnostuneet vapaaehtoiset henkilöt ja työryhmän suunnitelmista ja tuloksista informoitaisiin. Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä että yhteistyötä kehitetään ja lisätään kaikkien eri tahojen kesken.

Uusien luottamushenkilöiden valinnoissa tulee kiinnittää huomiota siihen, että samaa henkilöä ei nimitä useaan luottamustoimeen eturistiriitojen välttämiseksi. Tytäryhtiöiden hallitusten valinnoissa tulee huomioida hallitusten jäsenten pätevyys ja asiantuntijuus, eikä poliittiset perusteet.

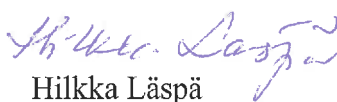
Lautakunta haluaa vielä nostaa positiivisena asiana esiin sen, että Vetelin kunta oli muuttovoittoinen vuonna 2024.

Vetelissä 9.5.2025

Vetelin kunnan tarkastuslautakunta

Merja Heikkilä, pj

Jukka Nisula, varapj.

Hilikka Läspä

Henri Nisula

Kari Pollari